

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ.....
ΤΜΗΜΑ.....
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ.....
ΒΑΘΜΟΣ.....

A' ΚΕΙΜΕΝΟ

Γεώργιος Βιζυηνός, Το αμάρτημα της μητρός μου (απόσπασμα)

Η μήτηρ μου εκρέμασε την κεφαλήν, ως κατάδικος, όστις ίσταται ενώπιον του κριτού του με την συναίσθησιν τρομερού τινός εγκλήματος.

— Το θυμάσαι το Ανιώς μας; με ηρώτησε μετά τινάς στιγμάς πληκτικής σιωπής.
— Μάλιστα μητέρα! Πώς δεν το θυμούμαι! Ήταν η μόνη μας αδελφή, κ' εξεψύχησεν εμπρός στα μάτια μου.
— Ναι! με είπεν, αναστενάξασα βαθέως, αλλά δεν ήτο το μόνο μου κορίτσι! Εσύ είσαι τέσσερα χρόνια μικρότερος από το Χρηστάκη. Ένα χρόνο κατόπι του έκαμα την πρώτη μου θυγατέρα.

Ήταν τότε κοντά, που επαντρολογιέτο ο Φωτής ο Μυλωνάς, Ο μακαρίτης ο πατέρας σου παράργησε το γάμο τους, ως που ν' αποσαραντήσω εγώ, για να τους στεφανώσουμε μαζί. Ήθελε να με βγάλη και εμένα στον κόσμο, για να χαρώ σαν πανδρευμένη, αφού κορίτσι δεν μ' άφηκεν η γιαγιά σου να χαρώ.

Το πρωί τους στεφανώσαμε, και το βράδυ ήταν οι καλεσμένοι στο σπίτι τους· και επαιζαν τα βιολιά, και έτρωνεν ο κόσμος μέσα στην αυλή, κι εγύρνα η κανάτα με το κρασί από χέρι σε χέρι. Και έκαμεν ο πατέρας σου κέφι, σαν διασκεδαστικός που ήταν ο μακαρίτης, και μ' έρριψε το μανδήλι του, να σηκωθώ να χορέψουμε. Σαν τον έβλεπα να χορεύη μου άνοιγεν η καρδιά μου, και σαν νέα που ήμουνε, αγαπούσα κ' εγώ το χορό. Κ' εχορέψαμε λοιπόν· κ' εχόρεψαν και οι άλλοι καταπόδι¹ μας. Μα εμείς εχορέψαμε και καλύτερα και πολύτερα.

Σαν εκοντέψανε τα μεσάνυχτα, επήρα τον πατέρα σου παράμερα και τον είπα· Άνδρα, εγώ έχω παιδί στην κούνια και δεν μπορώ πια να μείνω. Το παιδί πεινά· εγώ εσπάργωσα². Πώς να το βυζάξω μέσ' στον κόσμο και με το καλό μου φόρεμα! Μείνε συ, αν θέλης να διασκεδάσης ακόμα. Εγώ θα πάρω το μωρό να πάγω στο σπίτι.

— Ε καλά, γυναίκα! είπεν ο σχωρεμένος, και μ' επαπάρισε³ πά στον ώμο. Έλα, χόρεψε κι αυτό το χορό μαζί μου, και ύστερα πηγαίνουμε κ' οι δύο. Το κρασί άρχισε να με χτυπά στο κεφάλι και αφορμή γυρεύω κι εγώ να φύγω.

Σαν εξεχορέψαμε κ' εκείνο το χορό, επήραμε τη στράτα.

Ο γαμβρός έστειλε τα παιχνίδια⁴ και μάς εξεπροβόδησαν ως το μισό το δρόμο. Μα είχαμε ακόμη πολύ ως το σπίτι. Γιατί ο γάμος έγινε στον Καρσιμαχαλά. Ο δούλος επήγαινε μπροστά με το φανάρι. Ο πατέρας σου εσήκωνε το παιδί, και βαστούσε και μένα από το χέρι.

— Κουράσθης, βλέπω, γυναίκα!

— Ναι Μιχαλιό. Κουράσθηκα.

— Άιντε βάλ' ακόμη κομμάτι δύναμι, ως να φθάσουμε στο σπίτι. Θα στρώσω τα στρώματα μοναχός μου. Εμετάνοιωσα που σ' έβαλα κ' εχόρεψες τόσο πολύ.

— Δεν πειράζει, άνδρα, του είπα. Το έκαμα για το χατήρι σου. Αύριο ξεκουράζομαι πάλι.

Έτσι ήρθαμε στο σπίτι. Εγώ εφάσκιωσα⁵ κ' εβύζαξα το παιδί, κ' εκείνος έστρωσε. Ο Χρηστάκης εκοιμάτο μαζί με την Βενετιά, που την αφήκα να τον φυλάγη. Σε λίγο επλαγιάσαμε και μεις. Εκεί, μέσα στον ύπνο μου, μ' εφάνηκε πως έκλαψε το παιδί. Το καϋμένο! είπα, δεν έφαγε σήμερα χορταστικά. Και ακούμβησα στην κούνια του να το βυζάξω. Μα ήμουν πολύ κουρασμένη και δεν μπορούσα να κρατηθώ. Το έβγαλα λοιπόν, και το έβαλα κοντά μου, μέσ' το στρώμα, και του έδωσα τη ρόγα στο στόμα του. Εκεί με ξαναπήρεν ο ύπνος.

Δεν ηξεύρω πόσην ώρα ήθελεν ως το πουρνό⁶. Μα σαν έννοιωσα να χαράζη —ας το βάλω, είπα, το παιδί στον τόπο του.

¹ Καηαπόδηθ. θαηαπόδαο: ακέζ σο θαηάπηλ θάπνηηπ.

² Σπαξγώ: εικαηγεκάηηνο ζθξίγνηο θαηδση. Σν ζηήξν ζπαξγά (από ην γάι α).

³ Επαπάξηε: ράηεε ε.

⁴ Παηπλίδη: κνπζήθά όξγαλα.

⁵ Φαζθόλσ: ηπν ίγσ ην βξέθηνο κε πιαηηή ηαήια πθάζκαηηο (θαζθί).

⁶ Πνπξλό: ην πξσί.

Μα εκεί που πήγα να το σηκώσω, τι να δω! Το παιδί δεν εσάλευε!

Εξύπνησα τον πατέρα σου· το ξεφασκίωσαμε, το ζεσάναμε, του ετρίψαμε το μυτούδι του, τίποτε! – Ήταν απεθαμένο!

– Το πλάκωσες, γυναίκα, το παιδί μου! – είπεν ο πατέρας σου, και τον επήραν τα δάκρυα. Τότε άρχισα εγώ να κλαίγω στα δυνατά και να ξεφωνίζω. Μα ο πατέρας σου έβαλε το χέρι του στο στόμα μου και _ Σους! με είπε. Τι φωνάζεις έτσι, βρε βώδι; - Αυτό με το είπε. Θεός σχωρέσ' τονε. Τρία χρόνια είχαμε πανδρευμένοι, κακό λόγο δεν με είπε. Κ' εκείνη τη στιγμή με το είπε. _ Ε; Τι φωνάζεις έτσι; Θέλεις να ξεσηκώσης τη γειτονιά να πη ο κόσμος πως εμέθυσες κ' επλάκωσες το παιδί σου;

Και είχε δίκιο, που ν' αγιάσουν τα χώματα που κοιτάται! Γιατί, αν το μάθαιναν ο κόσμος, έπρεπε να σχίσω τη γη να έμβω μέσα από το κακό μου.

Αλλά τι τα θέλεις! Η αμαρτία είναι αμαρτία. Σαν το εθάψαμε το παιδί, κ' εγυρίσαμεν από την εκκλησία, τότε άρχισε το θρήνος το μεγάλο. Τότε πια δεν έκλαιγα κρυφά. _ Είσαι νέα, και θα κάμεις κι άλλα, μ' έλεγαν. Ως τόσο ο καιρός περνούσε, και ο Θεός δεν μας έδιδε τίποτε. Να! Έλεγα μέσα μου. Ο Θεός με τιμωρεί, γιατί δεν εστάθηκα άξια να προφυλάξω το παιδί που μ' έδωκε! Και εντρεπόμουνα τον κόσμο, και εφοβούμην τον πατέρα σου. Γιατί κ' εκείνος όλο τον πρώτο χρόνο έκαινε τάχα τον αλύπητο και μ' επαρηγορούσε, για να με δώσει θάρρος. Ύστερα όμως άρχισε να γίνεται σιγανός και συλλογισμένος.

Τρία χρόνια επέρασαν, χωρίς να φάγω ψωμί να πάγη στην καρδιά μου. Στα τρία χρόνια κ' ύστερα γεννήθηκες εσύ. – Ήταν οι πολλαίς οι χάραις που επήγα.

Σαν εγεννήθηκες εσύ εκατάκατσεν η καρδιά μου, μα δεν ημέρεψε. Ο πατέρας σου σε ήθελε κορίτσι. Και μian ημέρα με το είπε.

– Κι αυτό καλώς μας ώρισε, Δεσποινιώ, μα εγώ το ήθελα κορίτσι.

Όταν επήγεν η γιαγιά σου στον Αγιοντάφο, έστειλα δώδεκα πουκάμισα και τρία Κωνσταντινάτα⁷, για να με βγάλη ένα σχωροχάρτι. Και, διες εσύ! Ίσα ίσα εκείνο το μήνα, που εγύρισεν η γιαγιά σου από τη Γερουσαλή⁸ με το σχωροχάρτι, εκείνο το μήνα εκακοψυχούσα την Αννιώ.

Κάθε λίγο και λιγάκι εφώναζα τη μανίτσα. _ Έλα δα, κυρά, να διούμε· κορίτσι είναι; _ Ναι, θυγατέρα, έλεγεν η μαμή. Κορίτσι. Δε βλέπεις; Δε σε χωρούν τα ρούχα σου! _ Και να πια χαρά εγώ, σαν το άκουγα!

Σαν εγεννήθηκε το παιδί και βγήκεν αληθινά κορίτσι, τότε πια ήρθεν η καρδιά στον τόπο της. Το ωνομάσαμεν Αννιώ, το ίδιο όνομα που είχε το σχωρεμένο, για να μη ποφαίνεται⁹ πως μας λείπει κανείς από το σπίτι.

_ Ευχαριστώ σε, Θεέ μου! έλεγα νύχτα και μέρα. Ευχαριστώ σε η αμαρτωλή, που εσήκωσες την εντροπή και εξάλειψες την αμαρτία μου!

Και είχαμε πια την Αννιώ σαν τα μάτια μας. Και εξούλευες εσύ, και έγινες του θανατά από τη ζούλια σου.

Ο πατέρας σου σε έλεγε «το αδικημένο του», γιατί σ' απόκοψα¹⁰ πολύ νωρίς, και μ' εμάλωνα καμμιά φορά, γιατί σε παραμελούσα. Κ' εμένα η καρδιά μου ερράγιζε, σαν σ' έβλεπα να χαλνάς. Μα, έλα που δεν εμπορούσα ν' αφήσω την Αννιώ από τα χέρια μου! Εφοβούμην πως κάθε στιγμή μπορεί να της συμβεί τίποτε. Και ο πατέρας σου ο μακαρίτης, όσο και αν μάλωνα κ' εκείνος, την ήθελε πια να μη στέξη και την βρέξη!

Μα εκείνο το ευλογημένο, όσο περισσότερα χάδια, τόσο ολιγώτερη υγεία. Έλεγες πως εμετάνοιωσεν ο Θεός γιατί μας το έδωκε. Εσείς ήσασθε κόκκινα κόκκινα, ζωηρά και σεραπετά¹¹. Εκείνο, ήσυχο και σιγανό και αρρωσιτάριοκο! Όταν το έβλεπα έτσι χλωμό χλωμό, μου ήρχετο εις τον νου μου το πεθαμένο, και η ιδέα πως εγώ το εθανάτωσα άρχισε να με ξανακυριεύη μέσα μου. Ως που μian ημέρα απέθανε και το δεύτερο!

Όποιος δεν το εδοκίμασε μοναχός του, παιδί μου, δεν ξεύρει τι πικρό ποτήρι ήταν εκείνο. Ελπίδα να κάνω άλλο κορίτσι δεν ήταν πλέον. Ο πατέρας σου ειχ' αποθάνει. Αν δεν ευρίσκετο ένας γονιός να με χαρίση το κορίτσι του, ήθελα πάρω τα βουνά να φύγω.

Αλήθεια που δεν εβγήκε καλόγνωμο. Μα όσο το είχα και το κήδεα¹² και το κανάκευα, θαρρούσα πως το είχα δικό μου, και ξεχνούσα κείνο πώχασα, κ' ημέρωνα τη συνείδησή μου.

⁷ Κσ λζ ηαληνάην. παι απή ρεπζό λόκιτζ κα.

⁸ Γεξνπζ αι ή: ε Ιεξνπζ αι ήκ.

⁹ Πνθαίλνκαη απνθαίλνκαη γίλνκαηαίξ ζεηόο.

¹⁰ Απνθόβσ: απνγαι αθηίδσ βξέθνο, παύσ λα ηξέθσ βξέθνο κε ην κηξηθό γάι α.

¹¹ Σεξπεηόο: θηλεηηθό, δσ εξό α.

¹² Κήδνκαη θξνληηδσ.

Καθώς το λέγ' ο λόγος, ξένο παιδί ' ναι παιδεψι. Μα για μένα η παιδεψι αυτή είναι παρηγοριά κ' ελαφροσύνη. Γιατί όσο περισσότερο τυραννηθώ και χολοσκάσω, τόσο λιγώτερο θα με παιδέψη ο Θεός για το παιδί που πλάκωσα.

Γί' αυτό – νάχης την ευχή μου – μη με γυρεύεις να διώξω τώρα την Κατερινιώ για να πάρω ένα παιδί καλόγνωμο και προκομμένο.

– Όχι, όχι μητέρα! ανέκραξα διακόψας αυτήν ακρατήτως. Δεν γυρεύω τίποτε. Ύστερα απ' όσα μ' αφηγήθης, σε ζητώ συγχώρησι δια την ασπλαχνίαν μου. Σε υπόσχομαι ν' αγαπώ το Κατερινιώ σαν την αδελφή μου, και να μη της είπω τίποτε πλέον, τίποτε δυσάρεστο.

– Έτσι νάχης την ευχή του Χριστού και της Παναγιάς! είπεν η μήτηρ μου αναπνεύσασα. Γιατί, βλέπεις, το πόνεσε η καρδιά μου το πολλακαμένο, και δεν θέλω να το κακολογούνε. Ξέρω κ' εγώ, μαθές; Της Τύχης ήτανε; του Θεού ήτανε; Τόσο κακή και ανεπιδέξια που είναι – την πήρα στο λαιμό μου, ετελείωσε.

Η εκμυστήρευσις αυτή έκαμε βαθυτάτην επ' εμού εντύπωσιν. Τώρα μου ηνοιγήσαν οι οφθαλμοί, και εκατάλαβα πολλές πράξεις της μητρός μου, αι οποίαι πότε μεν εφαινόnton ως δεισιδαιμονία, πότε δε ως αυτοχρημα¹³ μονομανίας αποτελέσματα. Το φοβερόν εκείνο δυστύχημα επηρέασε τόσον πολύ τον βίον της όλον, όσω μάλλον απλή και ενάρτεος και θεοφοβούμενη ήτον η μήτηρ μου. Η συναίσθησις του αμαρτήματος, η ηθική ανάγκη της εξαγνίσεως και το αδύνατον της εξαγνίσεως αυτού – τι φρικτή και αμείλικτος Κόλασις! Επί εικοσιοκτώ τώρα έτη βασανίζεται η τάλαινα γυνή χωρίς να δυνηθή να κοιμήση τον έλεγχον της συνειδήσεώς της, ούτε αν ταις δυστυχίαις ούτε εν ταις ευτυχίαις της!

Αφ' ης στιγμής έμαθον την θλιβεράν της ιστορίαν, συνεκέντρωσα όλην μου την προσοχήν εις το πώς ν' ανακουφίσω την καρδίαν της, προσπαθών να παραστήσω εις αυτήν αφ' ενός μεν το απρομελέτητον και αβούλητον του αμαρτήματος, αφ' ετέρου δε την άκραν του Θεού ευσπλαχνίαν, την δικαιοσύνην αυτού, ήτις δεν ανταποδίδει ίσα αντί ίσων, αλλά κρίνει κατά τους διαλογισμούς και τας προθέσεις μας. Και υπήρξε καιρός καθ' όν επίστευον, ότι αι προσπάθειαι μου δεν έμειναν ανεπιτυχείς.

Εν τούτοις όταν μετά δύο ετών νέαν απουσίαν ήλθεν η μήτηρ μου να με ιδή εν Κωνσταντινουπόλει, εθεώρησα καλόν να κάμω υπέρ αυτής κάτι τι επιβλητικότερον.

Εξενιζόμεν τότε εν τω περιφανεστέρω της Πόλεως οίκω εν ω έσχον αφορμήν να γνωρισθώ με τον Πατριάρχη, Ιωακείμ τον δεύτερον. Ενώ μίαν ημέραν συνεβαδίζομεν μόνοι υπό τας αμφιλαφείς¹⁴ του κήπου σκιάς, τω εξέθηκα την ιστορίαν¹⁵ κ' επεκαλέσθην την επικουρίαν του. Το ύψιστον αυτού αξίωμα, το εξαιρετον κύρος, μεθ' ου περιβάλλεται πάσα θρησκευτική του ρήτρα¹⁶, έμελλον αναμφιβόλως να εμπνεύση εις την μητέρα μου την πεποίθησιν της αφέσεως του κρίματός της. Ο αείμνηστος εκείνος γέρων επαινέσας τον περι τα θρησκευτικά ζήλον μου, μοι υποσχέθη την πρόθυμον σύμπραξιν του.

Ούτω λοιπόν ωδήγησα μετ' ολίγον την μητέρα μου εις το Πατριαρχείον δια να εξομολογηθή εις την Παναγιότητά του.

Η εξομολόγησις διήρκεσε πολλήν ώρα και εκ των νευμάτων και εκ των ρημάτων του Πατριάρχου εννόησα, ότι εχρειάσθη να διαθέση όλην την δύναμιν της απλής και ευλήπτου ρητορικής του, όπως επιφέρη το ποθητόν αποτέλεσμα.

Η χαρά μου ήτον απεριγράφτος. Η μήτηρ μου απεχαιρέτησε τον γεραρόν Ποιμενάρχη μετ' ειλικρινούς ευγνωμοσύνης και εξήλθε των Πατριαρχείων τόσον ευχαριστημένη, τόσον ελαφρά, ως εάν ήρθη από της καρδιάς αυτής μία μεγάλη μυλόπετρα.

Όταν εφθάσαμεν εις το κατάλυμά της, εξήγαγεν εκ του κόλπου της ένα σταυρόν, της Παναγιότητός του, τον επίλησε και ήρχισε να τον περιεργάζεται, βυθιζομένη ολίγον κατ' ολίγον εις σκέψεις.

– Καλός άνθρωπος, τη είπον, αυτός ο Πατριάρχης. Ορίστε; Τώρα πια πιστεύω, ότι ήλθεν η καρδιά σου στον τόπον της.

Η μήτηρ μου δεν απεκρίθη.

– Δεν λέγεις τίποτε, μητέρα; την ηρώτησα μετά τινός διαταγμού.

– Τι να σε πω, παιδί μου! απάντησε τότε σύννουσ καθώς ήτον· ο Πατριάρχης είναι σοφός και άγιος άνθρωπος. Γνωρίζει όλαις ταις βουλαις και τα θελήματα του Θεού, και συγχωρνά ταις αμαρτίαις όλου του κόσμου. Μα, τι να σε πω! Είναι καλόγερος. Δεν έκαμε παιδιά, για να μπορή να γνωρίση, τι πράγμα είναι το να σκοτώση κανείς το ίδιο το παιδί του!

¹³ Απηόρξε κα: πξάγκαηη

¹⁴ Ακθη αθη: άθζνλνο, πι νπζ ηπάζνρνο.

¹⁵ Εθζέηρ ηελ ηξ ηνξίαλ: εμψ ηνξώ, παζνπξ ηξδσ θάηηκε ι επηηκέξεηφο.

¹⁶ Ρήηξα: ι όγνο κε ηξ ρύ λόκνπ, ζξξεζ θεπηθόο θαλόλαα.

Οι οφθαλμοί της επληρώθησαν δακρύων και εγώ εισώπησα.

B' ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τα διηγήματα του Βιζυηνού έχουν ανθρωποκεντρική λειτουργία. Αυτό που ενδιαφέρει το συγγραφέα είναι να προβάλλει τον άνθρωπο μέσα από τις πράξεις και τα συναισθήματά του. Επαληθεύεται αυτή η άποψη στο συγκεκριμένο απόσπασμα;
(μονάδες 20)
2. Ποιος είναι ο ρόλος της εγκιβωτισμένης αφήγησης στην εξέλιξη του μύθου; Σε σχέση με την πρωτοπρόσωπη αφήγηση ποια στοιχεία πλοκής αναδεικνύει; (αναφερθείτε στον λειτουργικό ρόλο του αποσπάσματος / στη σύνδεσή του με τον τίτλο, στη θέση του)
(μονάδες 25)
3. «Η αμαρτία είναι αμαρτία»: πως αντιλαμβάνεται η μητέρα την αμαρτία;
(μονάδες 15)
4. α) Τι δηλώνει η σιωπή του αφηγητή στο τέλος του διηγήματος;
β) Πως συνδέεται το τέλος του διηγήματος με τον τίτλο του;
(μονάδες 20)
5. Γ. Βιζυηνού. *Ποιος ήτο ο φονεύς του αδελφού μου* (απόσπασμα)

Ο Κιαμήλης, νεαρός Τούρκος που στο παρελθόν είχε ευεργετηθεί από τη μητέρα του συγγραφέα, σκοτώνει από λάθος τον Χρηστάκη, το γιό της, νομίζοντας ότι είναι ο φονιάς του αδελφοποιού του. Όταν αποκαλύπτεται η αλήθεια, ο Κιαμήλης χάνει τα λογικά του. Παρακαλεί τον συγγραφέα να μην το πει στη μητέρα του κι όταν αποφυλακίζεται, γίνεται για να εξιλεωθεί, άβουλος και άφωνος δούλος της και αφοσιώνεται στη δούλεψή της.

_ Ω ο αρίσκος¹⁷! Ανέκραξεν η μήτηρ μου μετ' απεριγραπτου πόνου. Τίνος το λέγεις παιδί μου; Αμ' ο φτωχός ούτε ακούει, ούτε μιλεί πλέον! Είναι τρελός ο καημένος!...

... Εκείνος δεν τρώγει παρά ξερό ψωμί, δεν φορεί παρά αυτό που βλέπεις, και κοιμάται κατά γης μεσ' στην αχυρώνα. Και δεν θέλει να φύγη από κοντά μου ό,τι κι αν του κάμουν. Μόνο σαν τον στενοχωρήσουν πάρα πολύ, μόνο σαν παραχθή, βγάζει μια παράξενη φωνή _ Για το Θεό Σουλτάνε μου, να μην το μάθει η κοκκώνα! Άλλο απ' αυτό δεν ηξεύρει τίποτε! Ο αρίσκος ο Κιαμήλης!...

...Κείνος, βλέπεις άφησεν τη μητέρα του κι ήλθεν εις εμένα. Κουβαλεί νερό, πάγει εις τον μύλον, πάγει τα ψωμιά στον φούρνο, σκάφτει τ' αμπέλια, σκουπίζει την αυλή, καλλιεργεί τα λουλούδια πάνω από τον τάφο του Χρηστάκη μας· ως και το καντήλι θέλει να τ' ανάφτη με το χέρι του!

Να συγκρίνετε την αντίδραση του Κιαμήλη και της μητέρας μετά τον ακούσιο φόνο.

(μονάδες 20)

¹⁷ Αξίζθνο: θαεκέλνο